

DEN NORSKE KIRKE
Kontrollutvalget

DEN NORSKE KIRKES KONTROLLUTVALGS MELDING TIL KIRKEMØTET

Kirkemøtet i Trondheim 8. oktober til 11. oktober 2020

Innhold

1. Innledning.....	2
2. Oppsummering av meldingens innhold	2
3. Kontrollutvalgets arbeid	3
4. Kontrollutvalgets kontroll over Kirkerådets oppfølging av Kirkemøtets vedtak.....	4
5. Kontrollutvalgets arbeid knyttet til regnskapsrevisjon (årsregnskap)	4
6. Gjennomført forvaltningsrevisjon Helse Miljø og Sikkerhet (HMS)	5
7. Plan for forvaltningsrevisjoner i 2020	10
8. Kontrollutvalgets budsjett for 2020	10
9. Kontrollutvalgets forslag til Kirkemøtets vedtak.....	11

1. Innledning

Regler for Den norske kirkes kontrollutvalg ble fastsatt av Kirkemøtet 11. april 2016.

Utvalget ble oppnevnt av Kirkemøtet i 2017. Normalt følger oppnevningen valgperioden for Den norske kirke, slik at første Kirkemøte etter et kirkevalg oppnevner medlemmene i kontrollutvalget.

Medlemmer i kontrollutvalget for perioden 2017 til første kirkemøte etter valget i 2019 er:

Leder: Ann-Kristin Sørvik	- Personlig varamedlem Marta Hofsføy
Nestleder: Finn R. Huseby	- Personlig varamedlem Karl Johan Kirkebø
Laila Riksaasen Dahl	- Personlig varamedlem Frøydis Indgjerdningen
Brit Skjelbred	- Personlig varamedlem Reidar Åsgård
Ola T. Lånke	- Personlig varamedlem Reinert Hetland

Kontrollutvalget er direkte underordnet Kirkemøtet og er underlagt dets styrings- og instruksjonsmyndighet.

Kontrollutvalget er Kirkemøtets redskap for innsyn og kontroll med alle sider ved Kirkerådets virksomhet, herunder som et virkemiddel for Kirkemøtet å avdekke eventuelle feil eller misligheter hos Kirkerådet. Kontrollutvalgets mål er derfor å påse at Kirkerådet følger regelverket, og at virksomheten er målrettet, effektiv og etisk, til beste for kirkens medlemmer. Kontrollutvalget skal også påse at Kirkerådet har en forsvarlig revisjonsordning og at Kirkemøtets vedtak følges opp.

Kontrollutvalget er etablert for å oppnå en velfungerende intern kontroll i rettssubjektet Den norske kirke. En velfungerende intern kontroll styrker omverdens tillit og er viktig for å sikre effektiv og riktig bruk av ressursene som tildeles Den norske kirke.

En av oppgavene til kontrollutvalget er å rapportere resultatene av sitt arbeid og hvilke forvaltningsrevisjoner som er gjennomførte og resultatet av disse til Kirkemøtet.

For regnskaps- og økonomiforvaltningen har kontrollutvalget en funksjon for hele rettssubjektet Den norske kirke.

Kontrollutvalget avgir en egen rapport til Kirkemøtet om Kirkerådets virksomhet, herunder om Kirkerådet har fulgt opp Kirkemøtets vedtak.

Denne meldingen er en samlet rapportering til Kirkemøtet om kontrollutvalgets aktiviteter og resultatene av disse.

2. Oppsummering av meldingens innhold

Den norske kirkes kontrollutvalgs mandat fremgår av Regler for Den norske kirkes kontrollutvalg fastsatt av Kirkemøtet 11. april 2016.

Kapittel 1 beskriver hvem som er medlemmer i kontrollutvalget og kontrollutvalgets mandat.

Kapittel 3 beskriver kontrollutvalgets arbeid siden Kirkemøtet i 2019 og fram til Kirkemøtet i 2020. Kontrollutvalget har hatt 8 møter. Det er gjennomført en forvaltningsrevisjon i perioden. Det har vært tett samarbeid med internrevisjonen og kontrollutvalget har fått tilgang til dokumenter og vurderinger fra Kirkerådet.

Kapittel 4 beskriver Kontrollutvalgets arbeid med å kontrollere at Kirkerådet oppfyller Kirkemøtets vedtak etter deres innhold og forutsetninger. Konklusjonen er at kontrollutvalget ikke har gjort vesentlige funn som medfører kritikk av Kirkerådets gjennomføring av Kirkemøtets vedtak.

Kapittel 5 beskriver Kontrollutvalgets arbeid med revisjon av Den norske kirke (rettssubjektets) regnskaper. Revisjonen foretas av revisor EY ved revisor Kjetil Andersen. Regnskapet ble godkjent og kontrollutvalget har gitt følgende uttalelse til revisors revisjonsberetning: Kontrollutvalget har fått revisors revisjonsberetning til behandling og har ingen merknader til denne.

Kapittel 6 omhandler forvaltningsrevisjon HMS. Kirkerådet, Oslo bispedømmeråd og Bjørgvin bispedømmeråd ble besøkt i siste kvartal 2019. Det ble foretatt en gjennomgang av sentrale temaer knyttet til HMS og oppfølging av personvern (samvirke).

Kapittel 7 omhandler plan for nye forvaltningsrevisjoner i 2020. Det er foreslått å videreføre HMS revisjonen og legge til temaer knyttet til personvern, informasjonssikkerhet og anskaffelser.

Kapittel 8 omhandler budsjett for kontrollutvalget. Budsjettet er på 400 000 kroner for 2020.

Kapittel 9 er Den norske kirkes kontrollutvalgs anbefaling til Kirkemøtets vedtak.

3. Kontrollutvalgets arbeid

Kontrollutvalget har hatt 4 møter i 2019 og 4 møter så langt i 2020. Kirkerådets direktør og andre fra administrasjonen i Kirkerådet deltar på møtene i kontrollutvalget. Kontrollutvalget har fått tilgang på den informasjon som utvalget har bedt om på en tilfredsstillende måte.

Opplysningsvesenets fonds «Avdeling for compliance og konsernjuridisk» har ivaretatt funksjonen som sekretariat for Kontrollutvalget fra etableringen av utvalget. Med bakgrunn i arbeidet med Stortingsmelding om Opplysningsvesenets fond fant fondet det riktig å trekke seg ut av sekretariatsfunksjonen fra mai 2019. Kontrollutvalget vil uttrykke sin takk til OVF's medarbeidere i sekretariatsfunksjonen for deres dyktige arbeid for oppbygging av et funksjonelt kontrollutvalg for Den norske kirke.

Etter at OVF gikk ut av sekretariatsfunksjonen ble det undersøkt forskjellige muligheter, uten at det lyktes å få på plass en fast løsning for sekretariatsfunksjonen. Kontrollutvalget valgte i denne situasjonen å avlyse sitt planlagte septembermøte. Fra og med utvalgets oktobermøte er det etablert en midlertidig løsning, der møtesekretariat ivaretas av Deloitte Advokatfirma, som har tilrettelagt møtene i samarbeid med Kirkerådets nye internrevisor.

Kontrollutvalget har fulgt etableringen av Den norske kirkes internrevisjon tett. Kirkemøtet i 2017 vedtok også etablering av internrevisjon i Den norske kirke. Kirkerådet inngikk i begynnelsen av 2018 avtale med KPMG om at KPMG skulle ivareta eksternt ledelse av internrevisjonen. Da OVF trakk seg fra oppgaven som sekretariat for Kontrollutvalget, valgte Kirkerådet å styrke internrevisjonsarbeidet, og Kirkerådets direktør etablerte i september 2019 ordning med internt ansatt internrevisor. Internrevisor har deltatt på hvert møte i Kontrollutvalget, og internrevisjonen er en viktig samarbeidspartner i Kontrollutvalgets arbeid. Kontrollutvalget kan også bygge mye av sin kontroll på internrevisors revisjoner og rapportering.

Kontrollutvalget har i samsvar med Kirkemøtets vedtak i 2019 gjennomført én forvaltningsrevisjon i perioden siden forrige kirkemøte. Denne forvaltningsrevisjonen omhandler helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid (HMS) i rettssubjektet Den norske kirke. Forvaltningsrevisjonen er omhandlet i denne meldingens kapittel 6.

Kirkerådet har også i 2019 videreutviklet sitt arbeid med risiko- og sårbarhetsanalyser (ROS-analyse). Kontrollutvalget observerer med tilfredshet at Kirkerådet har integrert resultat- og fokusområder fra ROS-analysen i Årsplan 2020 for de sentralkirkelige råd (KR 71/19).

Kontrollutvalget bygger på Kirkerådets, internrevisors eller ekstern revisors risikovurderinger i sitt arbeid med å vurdere hva som er aktuelle områder for forvaltningsrevisjon.

Det legges opp til enkelte forslag til endringer i regler for kontrollutvalget § 1 og § 3. Til § 6 ønsker kontrollutvalget å stryke § 6 syvende ledd delsetningen «eller revisjonsoppgaver for kontrollutvalget». Årsakene til endringsforslagene er ønske om å gå bort fra personlig vararepresentasjon, beskrive forholdet til internrevisor og gjøre valget av sekretariat enklere.

4. Kontrollutvalgets kontroll av Kirkerådets oppfølging av Kirkemøtets vedtak

I regler for kontrollutvalget § 2 har utvalget bl.a. følgende oppgave:

Kontrollutvalget skal på Kirkemøtets vegne forestå den løpende kontroll med Kirkerådets virksomhet – herunder kontrollere om Kirkemøtets vedtak blir fulgt opp etter deres innhold og forutsetninger.

Kontrollutvalget utfører denne oppgaven ved forskjellige kontrollaktiviteter, bl.a.:

- Ved at kontrollutvalgets leder deltar som observatør på Kirkerådets møter.
- Ved at kontrollutvalgets sekretariat og internrevisor gjennomgår Kirkerådets protokoller og saksdokumenter.
- Ved at Kirkerådets sekretariat gir en orientering om hvordan Kirkemøtets vedtak er fulgt opp.
- Behandling i kontrollutvalgets møter.

Resultatet av Kontrollutvalgets arbeid med å kontrollere om Kirkemøtes vedtak blir fulgt opp blir redegjort for i en egen rapport til Kirkemøtet som leses opp som en av de første sakene til Kirkemøtet.

Kontrollutvalgets konklusjon er at det ikke er gjort funn som medfører kritikk av Kirkerådets gjennomføring av Kirkemøtets vedtak. Det henvises til rapporten for kontrollutvalgets vurderinger.

5. Kontrollutvalgets arbeid knyttet til regnskapsrevisjon (årsregnskap)

Det følger av Kirkeloven § 25 at det er Kirkerådet som fastsetter regnskapet. Det fremkommer av Økonomireglement for rettssubjektet Den norske kirke at Kirkerådet har ansvar for å utarbeide årsregnskap for hele rettssubjektet Den norske kirke, som skal være avsluttet og revidert senest 1. mars påfølgende år. Det fremgår av regler for Den norske kirkes kontrollutvalg § 4 at «Kontrollutvalget mottar kopi av revisors revisjonsberetning og avgir uttalelse om denne.»

For 2019 har revisor møtt i kontrollutvalget i forbindelse med avleggelsen av årsregnskapet og avgivelse av revisors revisjonsberetning.

Kontrollutvalget avga etter denne behandlingen følgende uttalelse:

Kontrollutvalget har fått revisors revisjonsberetning til behandling og har ingen merknader til denne.

6. Gjennomført forvaltningsrevisjon av Helse-, Miljø-, og Sikkerhetsarbeidet (HMS) i rettssubjektet Den norske kirke

6.1 Innledning

I 2017 ble det iverksatt endringer av kirkeloven som medførte at rettssubjektet Den norske kirke ble opprettet. Rettssubjektet omfatter Kirkerådet og 11 Bispedømmeråd som bl.a. har ansvar for prestedtjenesten lokalt. Ved virksomhetsoverdragelsen ble alle som tidligere hadde staten ved Kirkerådet eller et av bispedømmerådene som arbeidsgiver virksomhetsoverdratt til rettssubjektet Den norske kirke, og 12 statlige virksomheter ble omgjort til ett rettssubjekt. Kirkerådet som styrende organ har ansvar for å veilede og støtte bispedømmerådene, herunder for utforming av overordnede risikovurderinger og felles rutiner. Ivaretagelse av lovkrav på HMS området vil være blant de viktigste arbeidsgiveroppgaver å få på plass i rettssubjektet Den norske kirke. Kontrollutvalget har bestilt denne forvaltningsrevisjonen for å få nødvendig oversikt over status.

Kirkerådet utarbeidet i 2018 en overordnet ROS-analyse, hvor det ble gjort risikovurderinger av fem hovedområder, hvorav HMS og arbeidsgiverrollen var definert som ett av dem. Risikomatriksen inneholdt risikoer som er oppsummert som følger: *På HMS-området er det identifisert risiko for at veiledningsmateriale er utdatert og ikke tilgjengelig, at det er manglende kompetanse på ledernivå og manglende risikovurderinger av overvåking av det systematiske HMS-arbeidet (...). Det er også pekt på utfordringer med håndtering av avviksmeldinger og varslingsaker (...).* Det er identifisert følgende risikoer innen HMS:

- A. *Krav om klarhet i organisering og ansvar for HMS blir ikke møtt*
- B. *Effektiviseringsarbeidet krever mye av mange og leder til mistriksel og kompetanseflukt*
- C. *De ulike enhetene klarer ikke å samhandle som én virksomhet på HMS-området, men fortsetter som 12 ulike enheter*

Rettssubjektet Den norske kirke har arbeidsgiveransvar for om lag 1600 medarbeidere, herunder om lag 1200 prester, inkludert ca 100 proster. Prestene står i lokalkirken i et nært samarbeidsforhold med kirkelig ansatte som har fellesrådet som arbeidsgiver og med kirkevergen som daglig leder. Totalt sett sysselsetter soknene og rettssubjektet Den norske kirke om lag 7000 medarbeidere.

6.2 Mandat og utførelse

Kirkemøtet har vedtatt at HMS feltet, herunder arbeidsgiverfunksjoner knyttet til dette, blir gjort til gjenstand for forvaltningsrevisjon i 2019. Revisjonen skal se på hvordan rettssubjektet Den norske kirke skjøtter sitt ansvar for HMS for de som har rettssubjektet som arbeidsgiver, herunder også hvordan en følger opp annen lovgivning, blant annet personvernlovgivning samt hvordan samvirke med andre virksomheter eller rettssubjekt ivaretas.

Internrevisjonsteamet bestod av internrevisor i Den norske kirke og fagekspert HMS og personvern fra KPMG.

Forvaltningsrevisjonen vurderte hvordan henholdsvis Kirkerådet, Oslo Bispedømmeråd og Bjørgvin Bispedømmeråd arbeider for å legge til rette for et godt HMS-arbeid, samt hvordan de jobber for å etterleve enkelte krav til personvern. Vurderingen er gjort av praksis sett opp mot krav i henholdsvis Arbeidsmiljøloven, Internkontrollforskriften, Personopplysningsloven og god praksis. Det er særlig gjort vurderinger innen følgende fem hovedområder:

- Organisering, roller og ansvar

- Mål og risikovurderinger
- Rammeverk / styrende dokumentasjon
- Rapportering og varsling
- Samvirke

Revisjonsteamet hentet inn data via dokumentanalyse og intervjuer. Funn ble kvalitetssikret gjennom sammenstilling av data fra ulike kilder.

6.3 Positive observasjoner

Videre utvikling av en virksomhet bør både bygge på det som fungerer godt, og på identifiserte forbedringsområder. Under følger noen positive observasjoner i denne forvaltningsrevisjonen:

- Det er nylig tilsatt et personvernombud i Kirkerådet som skal ivareta ombudsrollen på vegne av både rettssubjektet Den norske kirke og fellesråd.
- Kirkerådet utfører regelmessige HMS-revisjoner av ulike deler av virksomheten i rettssubjektet Den norske kirke.
- Det er god samhandling mellom ledelsen og vernetjenesten både i Kirkerådet og i bispedømmerådene.
- Hovedverneombudet har tatt initiativ til å utarbeide stillingsbeskrivelse, for å tydeliggjøre egen rolle og ansvar.
- Hovedverneombud i Kirkerådet og i bispedømmeråd bidrar til å heve kompetansen blant verneombudene.
- Både Kirkerådet og bispedømmerådene gjorde risikovurderinger i forbindelse med effektiviseringsprosessen i 2017 og 2018.
- Bispedømmerådene gjennomfører egne HMS-samlinger for å heve kompetansen knyttet til ulike HMS-relaterte problemstillinger
- Oslo bispedømmeråd har utarbeidet verdier for bispedømmerådet, ÅKER, og særlig Døvekirken har tatt dem aktivt i bruk.
- Bjørgvin bispedømmeråd fokuserer både på risiko og styrker i arbeidet med risikovurderinger, hvilket gir en mer balansert tilnærming enn det tradisjonelle fokuset på risiko.
- Bjørgvin bispedømmeråd har utarbeidet en *Kontorhåndbok* som et supplement til styrende dokumentasjon fra Kirkerådet, som blant annet adresserer HMS og personvern.
- Det er høy bevissthet i HR-stab i bispedømmerådene om personvernkrav, og fokus på å identifisere og håndtere risiko for brudd på Personopplysningsloven.

6.4 Generelt om Kirkerådets arbeid for å etterleve krav innen HMS og personvern

Før etableringen av rettssubjektet Den norske kirke den 1. januar 2017, bestod den norske kirke sentralt og regionalt av 12 ulike virksomheter som var styrt av departementet (Kirkerådet og 11 bispedømmeråd). Det vil si at det var tolv ulike virksomhetsledere, tolv styrende organer osv.

Ved etableringen av rettssubjektet Den norske kirke fordrer mange lover at det er en virksomhetsleder, ett styrende organ og ensartete rutiner innenfor rettssubjektet. Arbeidsmiljøloven definerer at det er en virksomhetsleder for alle tilsatte i rettssubjektet, selv om denne kan delegerer den praktiske utførelsen til andre. Slik er det også i andre lover og regler. Dette gir Kirkerådet et økt ansvar for å legge til rette for etterlevelse av lovkrav, også innen HMS og personvern.

Ved overgangen fra 12 statlige enheter til ett rettssubjekt har Kirkerådet prioritert å få på plass retningslinjer og rutiner der dette er vurdert som mest kritisk eller det oppleves å være størst risiko ved å tillate for store ulikheter i rutiner.

Kontrollutvalget vil i den faser rettssubjektet Den norske kirke har vært i ved overgangen fra statlige forvaltningsorganer til ett eget rettssubjekt, påpeke at Kirkerådet og Kirkerådets administrasjon har gjort en stor og god innsats for å etablere et felles HMS-rammeverk for rettssubjektet. Innen personvern er det i mindre grad etablert felles styrende dokumentasjon for rettssubjektet. Det er imidlertid nylig tilsatt et felles personvernombud for rettssubjektet og bispedømmeråd, som bidrar med både økt kompetanse og kapasitet på området.

6.5 Funn og anbefalinger i forvaltningsrevisjonen

Under følger en oppsummering av funn og anbefalinger i forvaltningsrevisjonen basert på de fem hovedområdene som ble vurdert.

Kontrollutvalgets oppsummering

Det er kontrollutvalgets oppfatning at Kirkerådet har gjennomført et omfattende arbeid med å få på plass systemer og styrende dokumentasjon for å legge til rette for etterlevelse av krav til HMS. Det er videre kontrollutvalgets oppfatning at Kirkerådet har startet en god prosess for å legge til rette for etterlevelse av personvernkrav.

Det er i forvaltningsrevisjonen identifisert enkelte områder med klare svakheter og brudd på regelverk. Det er i tillegg identifisert flere områder med et forbedringspotensial. Det er kontrollutvalgets vurdering at Kirkerådet tar dette på alvor.

Informasjon om dette følger av de kommende avsnittene.

Organisering, roller og ansvar

En hensiktsmessig organisering med en tydelig fordeling av roller og ansvar er viktige kriterier for å legge til rette for et effektivt HMS-arbeid i en virksomhet. Det er også nødvendig for å etterleve personvernkrav.

Observasjonene i forbindelse med forvaltningsrevisjonen er:

- Det er et potensial for å tydeliggjøre roller og ansvar for:
 - Etterlevelse av personvernkrav
 - Enkelte støttefunksjoner
- Det er en varierende praksis for vernerunder i Kirkerådet og i bispedømmerådene når det gjelder hyppighet, hvem som deltar, tema som adresseres, og formen på vernerundene.
- Verneombud opplever det som krevende å avsette tilstrekkelig med tid til verneoppgaver.

Anbefalingene er at:

- Kirkerådet bør sikre en tydelig ansvarsfordeling for etterlevelse av personvernkrav, samt for ivaretagelse av støttefunksjoner.
- Kirkerådet og bispedømmerådene bør sikre at verneombud får nok tid til verneoppgaver.
- Hovedverneombudet bør sikre at det utarbeides felles rutine for vernetjenesten (Kontrollutvalget legger til grunn at arbeidsgiver i samarbeid med hovedverneombud har dette ansvaret).

Mål og risikovurderinger

Det følger av krav i lover og forskrifter at virksomheter skal etablere HMS-mål, samt jobbe systematisk med risikostyring ved å gjøre helhetlige vurderinger av HMS-relatert risiko, iverksette nødvendige tiltak, og jevnlig evaluere arbeidet og iverksette nødvendige forbedringstiltak.

Observasjoner i forbindelse med forvaltningsrevisjonen er:

- HMS-målene som AMU har vedtatt er i begrenset grad operasjonalisert i bispedømmerådene.
- Det er et potensial for en enda mer helhetlig og systematisk risikostyring både i Kirkerådet og i bispedømmerådene.
- Det er ikke etablert en helhetlig risikovurdering for rettssubjektet Den norske kirke.

Anbefalingene er at:

- Bispedømmerådene bør kommunisere HMS-målene tydelig i egen organisasjon.
- Kirkerådet bør gjennomgå rutiner for risikostyring, og innarbeide at det skal gjøres vurderinger av risiko opp mot mål, og at det der det er mulig må vurderes i hvilken grad iverksatte tiltak har fått ønsket effekt.
- Kirkerådet bør avklare hvilken støtte innen risikostyring bispedømmerådene har behov for.
- Kirkerådet bør videreutvikle en helhetlig risikovurdering for rettssubjektet Den norske kirke.
- Bispedømmerådene bør tydeliggjøre krav til risikovurderinger på mellomledernivå, og sikre at det gis nødvendig støtte for gjennomføring av slike vurderinger.

Rammeverk / styrende dokumentasjon

Det er Kirkerådet som styrende organ i rettssubjektet Den norske kirke som har ansvaret for utforming av styrende dokumentasjon på HMS-området. Krav til dokumentasjon av rutiner for å legge til rette for et betryggende HMS-arbeid følger både av Arbeidsmiljøloven og av Internkontrollforskriften. Krav til dokumentasjon av rutiner innen personvern følger av krav i Personopplysningsloven.

Observasjoner i forbindelse med forvaltningsrevisjonen er:

- Ulik styrende HMS-dokumentasjon på tvers av rettssubjektet Den norske kirke og kirkelige fellesråd.
- Bispedømmeråd har behov for økt støtte for å sikre etterlevelse av personvernkrav.
- Mangelfull kompetanse blant prester og proster har ført til brudd på personvernkrav.

Anbefalingene er at:

- Kirkerådet kan vurdere å ta initiativ til å etablere en felles mal for HMS-håndbok som også kan omfatte kirkelige fellesråd.
- Personvernombudet bør avklare hvilket behov bispedømmerådene har for støtte for å legge til rette for etterlevelse av personvernkrav.
- Bispedømmerådene må iverksette tiltak for å gjøre rutiner og krav innen personvern kjent, og øke kompetansen om regelverket.

Rapportering og varsling

Det følger av krav i Arbeidsmiljøloven at ledelsen må *foreta systematisk overvåkning og gjennomgang av det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet for å sikre at det fungerer som forutsatt*. Et viktig virkemiddel for å gjøre dette, er tilrettelegging for en systematisk innrapportering og oppfølging av avvik. Arbeidsmiljøloven stiller videre krav til at arbeidsgiver må etablere skriftlige rutiner for varsling og oppfølging av varslingssaker, samt krav til hvordan slike saker skal håndteres.

Observasjoner i forbindelse med forvaltningsrevisjonen er:

- Det er varierende kompetanse om rutiner for avvik og varsling blant medarbeidere både i Kirkerådet og i bispedømmerådene, og det er lav grad av rapportering av avvik.

- Ledelsen i kirkerådet og i bispedømmerådene har ikke oversikt over innmeldte avvik på tvers av henholdsvis det enkelte bispedømmeråd og rettssubjektet Den norske kirke.
- Kirkerådet har ikke en helhetlig oversikt over antall varsler eller typer varslingsaker på tvers av rettssubjektet Den norske kirke.

Anbefalingene er at:

- Kirkerådet må sikre at det har nødvendig oversikt over innrapporterte avvik og varslingsaker.
- Bispedømmerådene bør iverksette tiltak for å heve kompetansen om rutiner for rapportering og oppfølging av avvik, samt om varslingsrutiner.
- Kirkerådet bør iverksette tiltak for å heve kompetansen om rutiner for rapportering og oppfølging av avvik, samt om rutiner for varsling internt i Kirkerådet.

Samvirke

Arbeidsmiljøloven stiller krav til at det skal foreligge samordning av HMS-arbeidet på arbeidsplasser med to arbeidsgiverlinjer.

Personopplysningsloven stiller krav til at virksomheter som utveksler personopplysninger inngår skriftlig avtale som regulerer partenes plikter og rettigheter for å sikre etterlevelse av personvernkrav. Håndtering av personopplysninger kan reguleres i databehandleravtaler og i avtaler om felles behandlingsansvar.

Observasjoner i forbindelse med forvaltningsrevisjonen er:

- Det mangler samarbeidsavtaler mellom bispedømmeråd og fellesråd. Krav til innhold i påkrevde tilleggsrutiner til samarbeidsavtaler vedrørende håndtering av avvik, uheldige psykososiale forhold, klager fra publikum og varsel er ikke tydeliggjort.
- Det mangler avtaler som regulerer utveksling og behandling av personopplysninger mellom bispedømmeråd og menighetsråd.
- Det er et mangelfullt samarbeid om kartlegging og oppfølging av farer og problemer mellom bispedømmeråd og fellesråd.

Anbefalingene er at:

- Kirkerådet bør oppdatere mal for samarbeidsavtaler, og utarbeide nødvendige tilleggsrutiner.
- Bispedømmerådene bør sikre at nødvendige samarbeidsavtaler med fellesråd inngås.
- Kirkerådet må bistå bispedømmerådene med å kartlegge ulike behandlinger av personopplysninger, avklare roller og ansvar, og inngå nødvendige avtaler.
- Bispedømmerådene må tydeliggjøre krav til gjennomføring av verneunder, samt til deltakelse av verneombud og leder.

Andre relaterte temaer

Forvaltningsrevisjonen har også vurdert enkelte andre temaer i tilknytning til HMS.

Observasjoner i forbindelse med forvaltningsrevisjonen er:

- Det er manuelle prosesser for oppfølging av sykefravær i bispedømmeråd.
- Høyt arbeidspress gir risiko for brudd på arbeidsmiljøloven.

Anbefalingene er at:

- Kirkerådet bør vurdere å gjøre tilgjengelig en oversikt for sykefravær i alle enheter i rettssubjektet.
- Bispedømmerådene bør tydeliggjøre krav til planlegging av arbeidstid overfor proster og prester, samt vurdere å iverksette tiltak for å legge til rette for en mest mulig jevn arbeidsbelastning.

6.6 Konklusjoner

Kontrollutvalget oppfatter at arbeidet som gjøres innen HMS i rettssubjektet Den norske kirke i hovedsak oppfyller minimumskriteriene i lover og regler, men at det på enkelte områder er en praksis som ikke er i henhold til regelverket.

Når det gjelder personvern, konstaterer Kontrollutvalget at det er identifisert flere svakheter med dagens praksis som ikke er i henhold til krav i Personopplysningsloven. Det er imidlertid positivt at det er ansatt et personvernombud som bidrar til å heve kompetansen om temaet, og som tilfører rettssubjektet Den norske kirke økt kapasitet til å iverksette nødvendige tiltak på området.

Det er behov for å utvikle en enda mer systematisk og helhetlig tilnærming til arbeidet med HMS og personvern. Kontrollutvalget vil følge opp hvordan arbeidsgivers forbedringer i arbeid med henholdsvis HMS og personvern gjennomføres.

Kontrollutvalget konstaterer at Den norske kirke har særlige utfordringer på HMS området. Det er Kontrollutvalgets oppfatning at Kirkerådet har vært oppmerksomme på dette og at det på mange felter har vært arbeidet godt med å få på plass de nødvendige ordninger. Forvaltningsrevisjonen avdekker imidlertid at det på noen områder innen HMS og personvern fortsatt er behov for å rette opp en praksis som ikke er i henhold til regelverket.

6.7 Ledelsens tiltak

Direktøren i Kirkerådet har gitt kommentarer og tiltak til hver anbefaling i rapporten. Det legges opp til en omfattende oppfølging av gitte anbefalinger i 2020. Utvalget anser at Direktør i Kirkerådet planlegger tiltak som vil utbedre påpekte svakheter og medføre at dagens praksis kommer innenfor regelverket.

7. Plan for forvaltningsrevisjoner i 2020

Med bakgrunn i Kirkerådets ROS-analyser, dialog med internrevisor og kontrollutvalgets egen risikogjennomgang har kontrollutvalget valgt ut de områder som kontrollutvalget mener bør omfattes av forvaltningsrevisjon i 2020.

Det foreslås at forvaltningsrevisjonen av HMS fra 2019 følges opp av en videre gjennomgang av utvalgte lover og regler og som tittel settes «Etterlevelse av utvalgte lover og regler». Det gjøres en risikoanalyse for å velge ut aktuelle områder for revisjon i reviderte enheter. I 2018 ble det foretatt en overordnet gjennomgang av personvern og medlemsregisteret. Personvern og informasjonssikkerhet er også viktige temaer lokalt i bispedømmer og som hittil i begrenset grad har vært gjenstand for kontroll. Det kan foretas besøk i 3 utvalgte bispedømmer.

8. Kontrollutvalgets budsjett for 2020

Det følger av regler for kontrollutvalget § 6 at

- Kirkemøtet skal sørge for at kontrollutvalget har de ressurser som svarer til de oppgaver utvalget skal utføre.

- Kontrollutvalget utarbeider forslag til budsjett for sitt arbeid. Dette følger Kirkerådets innstilling til budsjett til Kirkemøtet.

Budsjettet for kontrollutvalget var for 2019 på 850 000 kroner. Det ble i 2019 brukt 218.192 kroner. I tillegg kommer konsulentutgift til HMS forvaltningsrevisjonen til betaling i 2020 og utgjør i størrelsesorden 200.000 kroner. Videre ble møtet i september 2019 kansellert på grunn av manglende sekretærfunksjon.

Kirkerådet har foreslått et budsjett for 2020 på 400 000 kroner, som skal dekke ordinær drift.

Det er ikke budsjettet med midler til å håndtere større varslingssaker, høringer eller granskinger. Kontrollutvalget legger til grunn at Kirkerådet stiller ekstra midler til rådighet for kontrollutvalget ved behov.

9. Tillegg som følge av koronapandemien

Kontrollutvalget avsluttet opprinnelig sin melding til Kirkemøtet i møte 12. mars 2020, i den tro at Kirkemøtet skulle gjennomføres i april. Etter vårt møte ble vi klar over at Norge samme dag stengte ned. Det viste seg etter kort tid at Kirkemøtet ikke kunne gjennomføres som planlagt, og kontrollutvalget ble 25.3. 2020 bedt om å fungere videre fram til Kirkemøtet kan gjennomføres og et nytt utvalg er oppnevnt. Kontrollutvalget valgte å benytte den møteplanen som det var foreslått at et nytt kontrollutvalg skulle følge, med møter 27.mai og 24. september.

Etter utvalgets årshjul skal første møte etter Kirkemøtet (maimøtet) særlig benyttes til å følge opp og starte implementering av Kirkemøtets vedtak om forvaltningsrevisjoner, og for øvrig til å få forelagt Kirkerådets plan for oppfølging av alle Kirkemøtevedtakene. Etersom situasjonen i år er ekstraordinær, og det ikke er gjennomført Kirkemøte som planlagt, ble maimøtet sterkt preget av rapportering og diskusjon knyttet til kirkens håndtering av koronapandemien. Utvalget drøftet også spørsmålet om gjennomføring av forvaltningsrevisjon i 2020, når det ikke forelå et Kirkemøtevedtak om dette. Etersom det var avklart at et eventuelt formelt Kirkemøte i 2020 var planlagt så sent på året som i oktober, valgte utvalget å gjøre et formelt vedtak om at arbeid med forvaltningsrevisjon i 2020 kan startes opp før Kirkemøtet, på grunnlag av det forslaget kontrollutvalget hadde utarbeidet til det opprinnelige Kirkemøtetidspunktet.

Av utvalgets årshjul framgår videre at møtet i 3. kvartal (septembermøtet) skal motta statusrapportering fra Kirkerådssekretariatet om oppfølging av Kirkemøtevedtak, samt motta informasjon om internrevisjonsarbeid og om status i arbeidet med den (de) forvaltningsrevisjon(er) som utvalget står bak. I tillegg skal utvalget starte drøfting av hvilke forvaltningsrevisjoner som kan være aktuelle å foreslå for det følgende år, samt avgi sitt innspill til Kirkerådets arbeid med budsjett for det følgende år. Utvalget har foretatt innledende vurderinger på disse områdene, men peker på at dette er spørsmål som et nytt Kontrollutvalget (som Kirkemøtet nå skal oppnevne for perioden 2020-2023) raskt må få drøfte og sette sitt preg på.

10. Kontrollutvalgets forslag til Kirkemøtets vedtak

Den norske kirkes kontrollutvalg anbefaler Kirkemøtet å treffe følgende vedtak:

1. Kirkemøtet tar meldingen fra kontrollutvalget til etterretning.

2. Kirkemøtet ber kontrollutvalget følge opp at Kirkerådet implementerer forbedret intern kontroll for HMS
3. Kirkemøtet slutter seg til kontrollutvalgets forslag til forvaltningsrevisjon for 2020 som har tema «Etterlevelse av utvalgte lover og regler».
4. Kirkerådet stiller ekstra budsjettmidler til rådighet for kontrollutvalget ved behov.